

EL DARRER INCIDENT A **VANDELLÒS II** POSA EN QÜESTIÓ
ELS SISTEMES DE CONTROL DELS RISCOS ATÒMICS A CATALUNYA

Seguretat nuclear: un oxímoron?

Jordi Lon Quintana

PERIODISTA

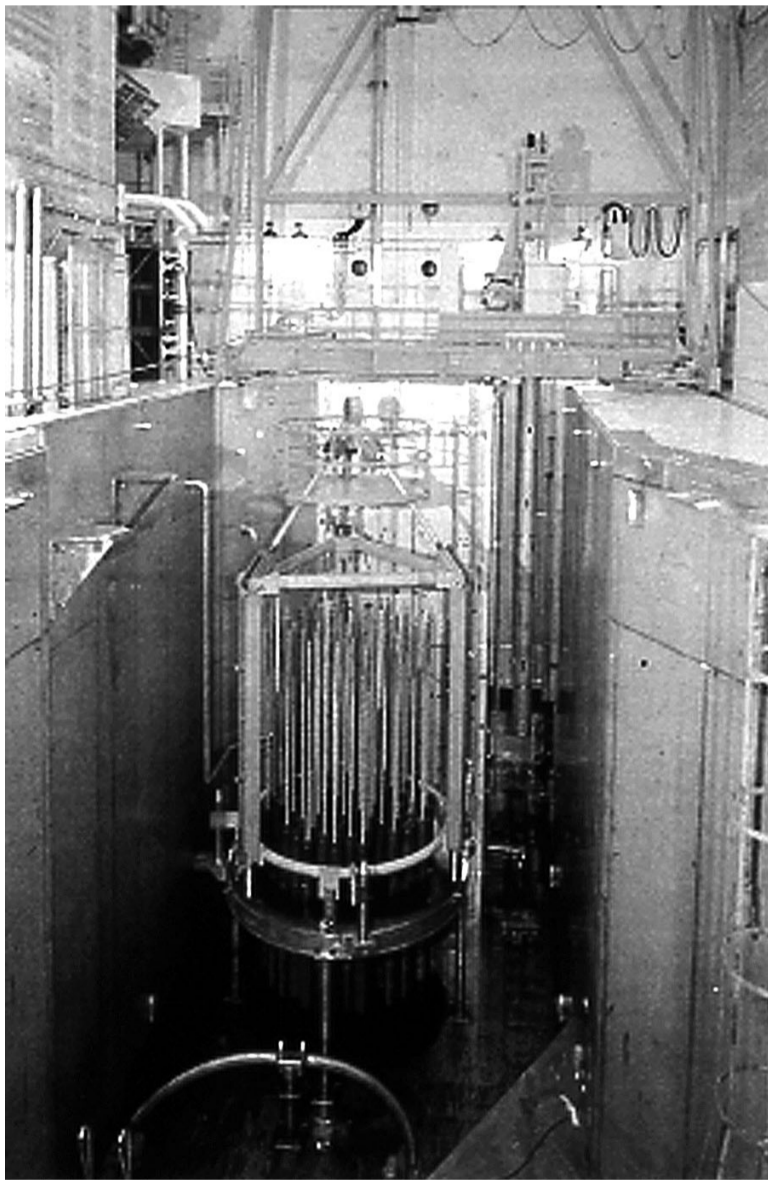
Actualment Catalunya no té competències pel que fa als sistemes d'emergències de les centrals nuclears situades al propi territori. La llei de creació del Consejo de Seguridad Nuclear (CSN) deixa ben clar que aquest és l'únic organisme competent en matèria de seguretat i protecció radiològica a tot l'Estat espanyol. Per la seva banda, l'Estatut de 1979 reconeix a l'Estat la competència exclusiva en legislació de mines, hidrocarburs i energia nuclear. La llei, doncs, deixa en mans del poder central totes les decisions derivades de la producció d'energia nuclear i d'allò que se'n deriva, com ara la seguretat. Aquesta manca d'autonomia atòmica, per dir-ho d'alguna manera, és un fet força paradoxal, tenint en compte que tres de les nou centrals nuclears de l'estat es troben en territori català al Principat i, una quarta, al País Valencià. Hi ha encara una altra dada que referma aquesta paradoxa: l'any 2004 es van registrar 46 incidents a les centrals de l'Estat, dels quals 22, gairebé la meitat, van passar a les centrals catalanes.

El darrer capítol: Vandellòs II

Però més enllà de les dades, que poden ser subjecte d'interpretacions, els fets posen de manifest que parlar de seguretat nuclear, a Catalunya, és poc menys que una entelèquia. El greu incident registrat darrerament a la central de Vandellòs II i els esdeveniments que se'n van derivar posen en qüestió els actuals mecanismes de control de les instal·lacions nuclears. L'origen d'aquest incident cal buscar-lo l'estiu de 2004, concretament el 25 d'agost. Aquell dia es va detectar una fuga important al sistema de refrigeració de la central, provocat pel trencament d'un tram de canonada. Aquest sistema és l'encarregat de distribuir aigua per diferents components essencials de la instal·lació, com la sala de control i el nucli, per tal de reduir-ne l'escalfor i refrigerar-los en cas d'accident. La causa del trencament cal buscar-la en la corrosió de les canonades d'aigua que, en el cas de Vandellòs, s'agafa directament del mar.

En un primer moment, el Consejo de Seguridad Nuclear va treure importància a l'incident i el va qualificar com a succés de nivell 0 so-

Segons la teoria literària l'oxímoron és una figura retòrica consistent en posar en contacte dos mots de significat oposat, que expressen qualitats excloents. L'aigua eixuta, o el militar pacífic, en serien exemples prou clars. Però, ben mirat, aquest no és un terme exclusiu de la recreació literària. El món en què vivim és ple d'oxímorons: guerra preventiva, llibertat vigilada, monarquia parlamentària... I seguretat nuclear?

LES BARRES DE COMBUSTIBLE NUCLEAR EN POSICIÓ DE CÀRREGA.

bre 7 en l'Escala Internacional de Successos Nuclears (INES) i va decretar un conjunt de mesures que els responsables de la central, propietat dels grups Endesa i Iberdrola, havien d'aplicar per corregir-ne les deficiències. Tanmateix, va permetre el funcionament normal de les instal·lacions. Dos mesos després es van detectar noves fugues en el sistema de refrigeració, i el CSN va operar de la mateixa manera i Vandellòs II va continuar en funcionament. Però el problema va persistir

fins que el passat mes de març la central va haver de fer una aturada forçosa per tal de reparar els desperfectes del sistema, que posaven en perill la seguretat de tota la central.

L'afer va provocar les protestes de grups ecologistes, que van denunciar l'estat de les instal·lacions i van qüestionar l'eficàcia de l'organisme que ha de garantir la seguretat nuclear. Davant l'evidència, el CSN va haver d'admetre que entre setembre i octubre de 2004, després de detectar-se les primeres

LA CENTRAL NUCLEAR DE VANDELLÒS I ABANS DEL SEU FORÇAT TANCAMENT.

fugues, va dur a terme una inspecció de Vandellòs II i va concloure que el sistema essencial de refrigeració no es trobava en condicions de garantir la seguretat de la central, però no va fer el seguiment adequat per comprovar si els propietaris feien les reparacions requerides. La gravetat del fet va provocar la compareixença de tècnics i de la pròpia presidenta d'aquest organisme, María Teresa Estevan, davant la comissió de seguretat nuclear, on va reconèixer que es tractava d'un incident «molt important» i va admetre que havia perdut la confiança en la direcció de Vandellòs II.

En aquesta compareixença, també es va saber que el maig de 2004, poc abans de l'incident de l'estiu, ja s'havia detectat una avaria similar que els propietaris de la central no van considerar prou important com per acti-

del director de la central Vandellòs II, Àngel Fernández, tot i que aquest darrer ha estat recol·locat dins la mateixa estructura empresarial.

Punt i seguit

Tot i que alguns tècnics reclamaven que aquest incident fos catalogat amb el nivell 3 en l'escala INES, finalment el CSN va atorgar-li el nivell 2. Malgrat tot, no ha dubtat a qualificar-lo com el segon incident nuclear més greu a l'Estat espanyol després de l'incendi de Vandellòs I, el 1989. Però sembla que la història no arriba mai al final. Així, aquest agost, un any després de les primeres fugues, el CSN va donar permís a la central perquè es tornés a posar en funcionament, després d'estar gairebé mig any aturada. I poques setmanes després, el 12 d'octubre, la central ha hagut de reparar una de les bombes del mateix sistema de refrigeració perquè degotava, aquest cop a causa d'una soldadura deficiente. No és, doncs, exagerat especular sobre quin pot ser el proper episodi.

El Pla de l'Energia de Catalunya aprovat recentment pel Govern (el mateix que dona el vistiplau a les interconnexions elèctriques a través de les línies de Molt Alta Tensió) proposa una estratègia gradual de tancament de les centrals nuclears a partir de l'any 2022. Mentrestant, però, Vandellòs II continuarà en funcionament i el CSN, amb aquest historial d'ineficàcia, és qui s'encarrega de vetllar per la seva –i la nostra– seguretat. Si, tal com ho defineix el Diccionari de la Llengua Catalana, la seguretat és l'absència de tot perill o risc, a Catalunya, el binomi seguretat nuclear representa un oxímoron. I dels grossos.

El PEC aprovat pel Govern proposa tancar les nuclears a partir del 2022. Fins quan aguantarà Vandellòs II?

var el protocol d'emergència. El CSN va elaborar un informe on, entre altres coses, acusava els propietaris de la central de «primar la producció per davant de la seguretat», de «posar en funcionament la central sense les anàlisis adequades després de la detecció de l'incident» i «d'ocultar i endarrerir la informació». Tanmateix, les conseqüències d'aquest incident es van limitar a la destitució del director general de l'associació que gestiona les nuclears d'Ascó i de Vandellòs, Juan José Pérez Torrent, i